

**Kontrola environmentálních rizik
v prevenci HAI – dezinfekce, sterilizace,
dezinfekce. Bezpečnost pacientů.
Ochrana zdraví pracovníků zdravotnic-
kých zařízení. Nové výzvy a novinky
v oblasti nemocniční epidemiologie
a hygieny zdravotnických zařízení**

**Stěry z povrchů – k čemu nám jsou a jak
je hodnotit?**

**Surface swabs – what are they for and how should
they be evaluated?**

Bohdana Rezková

*Masarykova univerzita, Lékařská fakulta, Ústav veřejného
zdraví, Brno, Česká republika*

*Nemocnice Vyskov, p. o., Úsek kontroly infekcí a nemocniční
hygieny, Vyskov, Česká republika*

Stěry z povrchů představují nepřímou mikrobiologickou metodu odběru vzorků z neživých ploch ve zdravotnickém prostředí, nejčastěji pomocí sterilního tampónu. Cílem této metody je zhodnotit přítomnost a míru mikrobiální kontaminace, přičemž výsledkem je kvalitativní nebo kvantitativní nález mikroorganismů. Výtežnost metody však závisí na celé řadě faktorů – na typu odběrové soupravy, použitém ředícím roztoku, technice odběru, volbě transportního média, době doručení do laboratoře

a dalších proměnných. Tyto okolnosti významně ovlivňují srovnatelnost výsledků i jejich interpretaci.

V české nemocniční praxi se stěry běžně používají jako součást plánovaných kontrol v rámci systému prevence infekcí spojených se zdravotní péčí (HAI). Přestože zákonná povinnost provádět necílenou kontrolu kontaminace prostředí neexistuje, řada pracovišť je rutinně zařazuje. Odborný konsenzus však upozorňuje na omezenou výpovědní hodnotu necílených stěrů a na absenci standardizovaných referenčních hodnot, což limituje jejich interpretaci v kontextu klinického rizika. V literatuře přetrvává nedostatek důkazů o přímé souvislosti mezi mikrobiální kontaminací povrchů a přenosem HAI. Přístupy k provádění environmentálních šetření se v různých zemích výrazně liší.

Konferenční příspěvek shrnuje různé dostupné metody odběru: od běžně využívaných tampónových stěrů až po méně známé, avšak výtežnější techniky, jako jsou abrazivní houbičky nebo plachetky. Dále představuje otiskové metody – kontaktní destičky (RODAC), dipslides, petrifilmy – vhodné pro kvantitativní analýzu při očekávané nízké kontaminaci. U každé metody jsou diskutovány její výhody, omezení, technické požadavky a vhodnost dle typu povrchu a očekávané mikrobiální zátěže.

Samostatná část je věnována metodice kvantitativního odběru vzorků – zejména definování velikosti vzorkované plochy (nejčastěji 100 cm²), použití sterilní šablony a správné technice stírání. Upozorněno je na důležitost pečlivého plánování již v preanalytické fázi: určení účelu odběru, výběr reprezentativních míst, načasování vůči provozu oddělení a poslední dekontaminaci, stejně jako výběr vhodného transportního média a metody laboratorního zpracování.

Sdělení zdůrazňuje, že interpretace výsledků stěrů je vždy kontextová – závisí na charakteru povrchu, frekvenci jeho využívání, spektru přítomných pacientů, typu oddělení a především na možnostech přenosu mikroorganismů (ruce personálu, aerosol, kontaminované pomůcky apod.). Při zachytu patogenního mikroorganismu je třeba výsledky vyhodnocovat v širších souvislostech – například při epidemiologické rozvaze, při cíleném šetření nebo jako součást verifikace účinnosti dekontaminačních opatření.

Cílem sdělení je podpořit racionální přístup k využívání stěrů z prostředí – odvolávající se na aktuální vědecké poznatky i praktické zkušenosti – a poskytnout návod, jak s touto metodou zacházet tak, aby přinášela skutečně využitelné informace pro prevenci infekcí ve zdravotnických zařízeních.

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0178>

**Antibiotic stewardship a prevence infekcí
v nemocnici – investice do bezpečí pacientů
Antibiotic stewardship and infection prevention
in hospitals – an investment in patient safety**

Helena Žemličková

*Státní zdravotní ústav, Národní referenční laboratoř
pro antibiotika, Praha, Česká republika*

*Ústav mikrobiologie 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy,
Fakultní nemocnice Královské Vinohrady a Státního
zdravotního ústavu, Praha, Česká republika*